A 2011. évi WILLIAM LOWELL PUTNAM verseny feladatai[1]

A1. Nevezzük *növekvő spirálnak* a koordinátasík azon $P_0 = (0,0), P_1, \ldots, P_n$ egész koordinátájú pontsorozatait, amelyekre $n \geq 2$ és:

- A $P_0P_1, P_1P_2, \ldots, P_{n-1}P_n$ irányított szakaszok rendre az egymást követő koordináta-irányokba mutatnak: keletre (P_0P_1 esetén), északra, nyugatra, délre, keletre, és így tovább.
- A szakaszok hozza pozitív és szigorúan növekvő.

[Ábra nélkül.] Hány olyan $0 \leq x \leq 2011$, $0 \leq y \leq 2011$ egész koordinátájú (x, y) pont van, amely *nem lehet* egy növekvő spirál utolsó, P_n pontja?

A2. Legyenek $a_1, a_2, \ldots$ és $b_1, b_2, \ldots$ olyan pozitív valós számokból álló sorozatok, amelyekre $a_1 = b_1 = 1$ és $b_n = b_{n-1}a_n - 2$, ahol $n = 2, 3, \ldots$. Tegyük fel, hogy a (b_j) sorozat korlátos. Bizonyítsuk be, hogy

$$S = \sum_{n=1}^{\infty} \frac{1}{a_1 \ldots a_n}$$

konvergens, és számítsuk ki az S értékét.

A3. Adjunk meg egy olyan c valós számot és egy olyan L pozitív számot, amelyekre

$$\lim_{r \to \infty} \frac{r^c \displaystyle\int_0^{\pi/2} x^r \sin x \, dx}{\displaystyle\int_0^{\pi/2} x^r \cos x \, dx} = L.$$

A4. Mely n pozitív egészekre létezik olyan egész elemekből álló $n \times n$-es mátrix, amelyre minden sornak az önmagával vett skaláris szorzata páros, de bármely két különböző sor skaláris szorzata páratlan?

A5. Legyenek $F\colon \mathbb{R}^2 \to \mathbb{R}$ és $g\colon \mathbb{R} \to \mathbb{R}$ kétszer folytonosan differenciálható függvények a következő tulajdonságokkal:

- Minden $u \in \mathbb{R}$ esetén $F(u, u) = 0$;
- Minden $x \in \mathbb{R}$ esetén $g(x) > 0$ és $x^2 g(x) \leq 1$;
- Minden $(u, v) \in \mathbb{R}^2$ esetén a $\nabla F(u, v)$ vektor vagy $\mathbf{0}$, vagy párhuzamos a $\big\langle g(u), -g(v) \big\rangle$ vektorral.

Bizonyítsuk be, hogy létezik olyan C konstans, amelyre minden $n \geq 2$ és valamely $x_1, \ldots, x_{n+1} \in \mathbb{R}$ esetén

$$\min_{i \neq j} \big| F(x_i, x_j) \big| \leq \frac{C}{n}.$$

A6. Legyen G n elemű kommutatív csoport, és legyen a

$$\{g_1 = e, g_2, \ldots, g_k\} \subsetneqq G$$

olyan (nem feltétlenül minimális) halmaz, amelynek elemei különbözők és generálják a G halmazt. Egy speciális dobókocka véletlenszerűen kiválasztja a $g_1, g_2, \ldots, g_k$ elemek egyikét, egyenlő valószínűségekkel. A kockával egymás után m-szer dobva, a kapott elemeket összeszorozva kapjuk a $g \in G$ elemet. Bizonyítsuk be, hogy van olyan $b \in (0, 1)$ valós szám, amelyre

$$\lim_{m \to \infty} \frac{1}{b^{2m}} \sum_{x \in G} \left(\operatorname{Prob}(g = x) - \frac{1}{n} \right)^2$$

pozitív és véges.

[1] A versenyről megjelent ismertetés lapunk 2005/2. számában olvasható, a 71–72. oldalon. A verseny honlapja: `http://math.scu.edu/putnam/index.html`, a megoldások a `http://www.unl.edu/amc/a-activities/a7-problems/putnamindex.shtml` honlapon találhatók.

B1. Legyenek h és k be pozitív egészek. Bizonyítsuk be, hogy minden $\varepsilon > 0$ esetén léteznek olyan m és n pozitív egészek, amelyekre

$$\varepsilon < \left|h\sqrt{m} - k\sqrt{n}\right| < 2\varepsilon.$$

B2. Legyen S azon prímszámokból álló (p, q, r) rendezett számhármasok halmaza, amelyekre legalább egy x racionális szám kielégíti a $px^2 + qx + r = 0$ egyenletet. Mely prímek fordulnak elő hét vagy több S-beli számhármasban?

B3. Legyenek f és g olyan (valós értékű) függvények, melyeknek értelmezési tartománya a 0-t tartalmazó nyílt intervallum. Legyen továbbá g a 0 helyen folytonos és nem nulla. Ha fg és f/g differenciálhatók a 0 helyen, következik-e, hogy f is differenciálható a 0 helyen?

B4. Egy bajnokságban 2011 játékos mérkőzik meg egymással. A 2011 játékos 2011-szer találkozik, mindannyian egyszerre játszanak a többiek ellen. A játszmában minden játékos vagy nyer, vagy veszít. A verseny állását két 2011×2011-es mátrixban tartják nyilván: $T = (T_{hk})$ és $W = (W_{hk})$. Kezdetben $T = W = 0$. Minden (h, k) esetén ha egy játszmában a h és k játékosok döntetlent játszottak (vagyis mindkettő nyert vagy mindkettő veszített), akkor a T_{hk} mátrixelem nő 1-gyel, ha pedig h játékos nyert és k játékos veszített, akkor W_{hk} 1-gyel nő és W_{kh} 1-gyel csökken.
Bizonyítsuk be, hogy a bajnokság végén $\det(T + iW)$ értéke 2^{2010}-nel osztható nemnegatív egész szám.

B5. Legyenek $a_1, a_2, \ldots$ valós számok. Tegyük fel, hogy létezik olyan A konstans, hogy minden n-re

$$\int_{-\infty}^{\infty} \left(\sum_{i=1}^{n} \frac{1}{1 + (x - a_i)^2} \right)^2 dx \le An.$$

Bizonyítsuk be, hogy létezik olyan $B > 0$ konstans, hogy minden n-re

$$\sum_{i,j=1}^{n} \left(1 + (a_i - a_j)^2\right) \ge Bn^3.$$

B6. Legyen p páratlan prím. Mutassuk meg, hogy ha n a $\{0, 1, 2, \ldots, p-1\}$ halmaz eleme, akkor n értékei közül legalább $(p+1)/2$ esetben $\sum_{k=0}^{p-1} k!n^k$ nem osztható p-vel.